

Asettamispäätös

5.2.2021

Selvityshenkilön asettaminen selvittämään julkisia hankintoja koskevien valitusten pitkiä käsittelyaikoja

Valtiovarainministeriö on kutsunut professori emerita Leena Halilan selvittämään julkisia hankintoja koskevien valitusten pitkiä käsittelyaikoja.

Toimikausi

Selvityshenkilöhankkeen toimikausi on 9.2.-30.6.2021.

Tausta

Valtiovarainministeriö asetti 5.9.2019 yhteistyössä Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa Vaikuttavat julkiset hankinnat -toimenpideohjelman, Hankinta-Suomen. Toimenpideohjelman ensimmäisenä toimenpiteenä oli valmistella ensimmäinen yhteinen kansallinen julkisten hankintojen strategia. Se lanseerattiin 9.9.2020 Kuntamarkkinoilla.

Strategian valmisteluprosessin aikana useissa keskusteluissa nousivat esiin julkisia hankintoja koskevat valitusprosessit ja niiden pitkä kesto hankinta-asioita käsittelevässä erityistuomioistuimessa, markkinaoikeudessa, sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Tämä on koettu ongelmaksi, joka aiheuttaa tehottomuutta julkisissa hankintaprosesseissa, hankintasopimusten toteuttamisessa ja julkisten palveluiden järjestämisessä niin hankintayksiköiden kuin tarjoajienkin näkökulmasta. Kansallisen julkisten hankintojen strategian ensivaiheen toimeenpanon kuvauksessa on toimenpiteeksi tunnistettu tarve tehdä selvitys julkisia hankintoja koskevien valitusten pitkistä käsittelyajoista.

Selvityksen tehtävät

Selvityksen kohteena ovat julkisia hankintoja koskevien valitusten pitkät käsittelyajat. Julkisia hankintoja koskevat valitukset käsittelee markkinaoikeus erityistuomioistuimena. Jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää valituslupaa. Selvityksen tavoitteena on selvittää valitusprosessien keston kokonaissyitä ja saada ehdotuksia siihen, miten julkisia hankintoja koskevia valitusprosesseja tai niiden käsittelyaikoja voitaisiin lyhentää niin markkinaoikeudessa kuin korkeimmassa hallinto-oikeudessaakin. Selvitys kohdistuu erityisesti siihen, onko valitusten käsittelyä mahdollista tehostaa esimerkiksi säätämällä julkisia hankintoja koskevalle asiaryhmälle määräaikoja tai käsittelyn kiireellisyysvaatimuksia. Tällaista selvitystä ei Suomessa ole aiemmin tehty.

Selvityshenkilön tehtävänä on selvittää julkisia hankintoja koskevan valitusjärjestelmän rakenteeseen liittyvät mahdolliset ongelmakohtat, valitusprosessin sisäinen kulku tuomioistuimissa sekä suorittaa vertailua muihin asiaryhmiin ja prosessilajeihin. Selvitettäviä kysymyksiä ovat ainakin:

- Muodostavatko jotkin perustuslakiin tai perus- tai ihmisoikeuksiin liittyvät tekijät esteen määräaika säännöksen tai kiireellisyysvaatimuksen asettamiselle hankinta-asioille tai joihinkin oikeusturvan kannalta keskeisimpiin osa-alueisiin?
- Miten Euroopan unionin tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö vaikuttaa asian arviointiin?
- Miten yleishallintoprosessuaaliset kuulemis- ja selvittämistä säännöt rajaavat tapoja prosessin nopeuttamiselle?
- Mitkä edellä mainituista mahdollisista rajoituksista kohdistuvat juuri tuomioistuintoimintaan, erotuksena esimerkiksi muissa jäsenmaissa, kuten Tanskassa tai Virossa, käytössä olevista muutoksenhakulautakunnista, joihin ei täysimääräisesti sovelleta tuomioistuintoimintaa ohjaavia sääntöjä? Vai onko näissä tosiasiallisia eroja?

Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän uudistamista pohtinut työryhmä (ns. JUHO-työryhmä) totesi periaatemietinnössään vuonna 2010 mm. seuraavaa: *"Työryhmässä on tuotu esille eräitä käsittelyn tehostamisvaihtoehtoja, joilla markkinaoikeuden käsittelyä lyhennettäisiin ajallisesti. Nämä vaihtoehdot ovat olleet markkinaoikeuden lausuntomenettelyn rajoittaminen sekä käsittelyajan asettaminen markkinaoikeuden käsittelylle. Työryhmä toteaa, että tämän tyyppiset rajoitukset ovat hyvin ongelmallisia perustuslain 21 §:ssä tarkoitetun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisen kannalta sekä suhteessa perustuslaissa muutoin taattuun tuomioistuinten riippumattomuuteen. Lausuntomenettelyn rajoittaminen esimerkiksi säätämällä siitä, kuinka monta kertaa markkinaoikeus voisi pyytää lausuntoja tai vastineita, merkitsisi puuttamista tuomioistuimen ratkaisutoimintaan ja hallintolainkäyttölain 33 §:ssä tarkoitettuun selvittämismääräaikaan. Samalla tavoin vaikuttaisi myös se, että tuomioistuimelle säädettäisiin ratkaisuaika."*

Tätä taustaa vasten peilaten selvityshenkilön tulee selvittää asiaa mm. seuraavien kysymysten kautta:

- Mitkä mahdollisuudet markkinaoikeudella on johtaa julkisten hankintojen asiaryhmään kuuluvan asian käsittelyprosessia ja mahdollisesti rajata sitä? Miten uusi laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa on vaikuttanut näihin mahdollisuuksiin?
- Mitkä tekijät ovat mahdollistaneet määräaikoja koskevien erityissäännösten säätämisen tietyissä markkinoiden toimintaa koskevien lakien muutoksenhakusäännöissä?
- Miten hankinta-asiat eroavat markkinaoikeuden muista asiaryhmistä esimerkiksi prosessisääntöjensä ja prosessin etenemisen, määränsä, keskimääräisen käsittelyaikansa ja yhteiskunnallisen merkittävyytensä osalta (esim. potilasturvallisuus, subjektiivisiin oikeuksiin perustuvat palvelut, kansallinen turvallisuus ja huoltovarmuus, suuri euromääräinen arvo)? Onko näistä syistä tiettyihin tärkeimpiin hankinta-asioihin syytä ulottaa kiireellisyysvaatimus tai määräaika vaatimus?

- Ovatko markkinaoikeuden resurssit kunnossa ja pitäisikö hankinta-asioissa ko. tuomioistuimeen luoda erillinen osasto?

Organisointi

Selvityshenkilöiksi kutsutaan professori emerita Leena Halila ajalle 8.2.-30.6.2021.

Selvitystyötä ohjaa Hankinta-Suomi -ohjelmanjohto valtiovarainministeriöstä ja Kuntaliitosta. Selvitystyön etenemiselle laaditaan työsuunnitelma ja tarkempi aikataulutus yhteistyössä ohjelmajohdon kanssa. Työn tukemiseksi perustetaan taustaryhmä. Selvitystyön aikana kuullaan keskeisiä sidosryhmiä.

Valtiovarainministeriössä selvitystehtävän yhteyshenkilö ja vastuuhenkilö on finanssineuvos Tarja Sinivuori-Boldt (puh. 029 553 0433) Tarja.Sinivuori-Boldt@vm.fi

Kustannukset ja rahoitus

Toimeksiantaja valtiovarainministeriö toimii selvityksen rahoittajana. Selvitystyön kustannukset maksetaan momentilta 28.70.05.

Allekirjoitukset

Helsingissä, 9.2. 2021

Valtiovarainministeriö

Sirpa Paatero, Kuntaministeri

Juhana Sarkio,
Osastopäällikkö,
Ylijohtaja

Jakelu   Selvityshenkilö Leena Halila
Valtiovarainministeriö
Suomen Kuntaliitto ry

Tiedoksi   Oikeusministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Markkinaoikeus

Korkein hallinto-oikeus
Tuomioistuinvirasto
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Hansel